

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการสอน
สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

**A Study of the Current Conditions and Learning Management Needs in
Social Studies for the 21st Century through the Application of the Threefold
Training to Enhance Social Skills of Social Studies Education Students at
Mahamakut Buddhist University, Isan Campus**

พระครูวุฒิชัยธรรมสาร^{1*}, อานันท์ กรมน้อย², แสงอาทิตย์ ไทยมิตร³, พระณัฐวุฒิ พันทะลี⁴, ธนกร ชูสุขเสริม⁵

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phrakhu Wuddhidhammasara¹, Anan Komnoi², Saeng-a-thit Thaimit³, PhraNatthawut Phanthali⁴, Thanakorn Choosukhsem⁵

^{1,2,3,4,5} Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

✉ : * surawutsung@gmail.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 26 August 2025; Revised: 05 September 2025; Accepted: 17 March 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 132 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเพื่อสอบถามนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยคือค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีค่าเฉลี่ย (μ) = 4.46, (σ) = 0.58 มีระดับของสภาพปัจจุบันและความต้องการที่ระดับมาก

คำสำคัญ: การศึกษาสภาพปัจจุบัน, การศึกษาความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้

Abstract

The objective of this study was to investigate the current situation and the needs regarding instructional management for enhancing social skills among students majoring in Social Studies Education at Mahamakut Buddhist University, Isan Campus. The target group consisted of 132 undergraduate students enrolled in the Social Studies Education program at Mahamakut Buddhist University, Isan Campus. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire administered to the students. Data were analyzed using mean (μ) and

standard deviation (σ). The findings revealed that the issues faced by Social Studies Education students in relation to the current situation of developing an instructional model for 21st-century social studies learning, based on the principles of the Threefold Training, to enhance social skills, had a mean score of (μ) = 4.46 and (σ) = 0.58, indicating that the current situation and the needs were at a high level.

Keyword: Current Situation Study; Instructional Management Needs Assessment

1. บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งพัฒนา “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” หรือที่รู้จักกันในชื่อ 4Cs ได้แก่ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งประเด็นนี้นับเป็นเรื่องสำคัญที่ครูจำเป็นต้องพิจารณา ศึกษา และพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเตรียมรับมือกับความท้าทายและความต้องการของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และมุมมองเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การศึกษาเอกสาร (literature study) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์อ้างอิงที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้เชิงบูรณาการ การเรียนรู้องค์รวม การเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้เชิงบริบท การเรียนรู้เชิงบูรณาการตามหัวข้อ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ขณะที่รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบร่วมสร้าง (Collaborative Learning) การเรียนรู้เชิงบริบท (Contextual Learning) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) และการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) (Wulandari, 2021)

ทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ทำให้บุคคลมีความสามารถทางสังคม (social competence) กล่าวคือ สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการต่อผู้อื่นได้ ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจส่วนบุคคล เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ การฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือการกระตุ้นให้ผู้อื่นขยันทำงานมากขึ้น (Riggio, 1986) งานส่วนใหญ่จำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์กับผู้คน สำหรับครู ผู้จัดการ พนักงานขาย และอาชีพอื่น ๆ สิ่งนี้ถือเป็นภารกิจหลัก ผู้จัดการที่ขาดทักษะทางสังคมมักก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในระดับสูง และส่งผลให้เกิดการขาดงานและการลาออกของผู้ใต้บังคับบัญชา (Argyle, 1994)

การพัฒนาตนการพัฒนาคนให้มีปัญญาที่จะทำกรรมได้ถูกต้องจึงต้องมี การศึกษาที่เรียกว่าสิกขาคือ ต้องศึกษาต้องเรียนรู้ต้องพัฒนาตนโดยไม่ประมาทการฝึกฝนแก้ไขปรับปรุงตนเอง อยู่เสมอดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการกระทำเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตนทั้งด้านจิตใจ ร่างกายสังคม และสติปัญญาเพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดีในองค์การเป็นประชาชนที่ดีของสังคมทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งจากธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ บุคคลรอบข้างหรือแม้แต่ความรู้สึกนึก คิดภายในใจของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตนต่อโลกธรรม (โลกธรรม 8 คือ มีลาภสูญเสีย มียศเสื่อมยศดีเตยนสรรเสริญ

ความสุขและความทุกข์) ได้โดยไม่ตกเป็นทาสของโลกธรรม 8 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548) ดังนั้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้ถือเป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ยังพบว่านักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน วิจัยนี้จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้หลัก ไตรสิกขา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรเป้าหมายที่ศึกษา คือ นักศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 132 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยการตรวจหาความสอดคล้องเชิงเนื้อหา IOC พบว่ามีค่าความสอดคล้องที่ระดับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ ร้อยละ (%) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

4. ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ (%)
เพศ ชาย	56	42.42

	หญิง	76	57.58
สถานภาพ	บรรพชิต	23	17.42
	คฤหัสถ์	109	82.58
ระดับการศึกษา	ชั้นปีที่ 1	32	24.24
	ชั้นปีที่ 2	35	26.52
	ชั้นปีที่ 3	32	24.24
	ชั้นปีที่ 4	33	25.00
รวม		132	100.00

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 76 คน คิดเป็นร้อยละ 57.58 โดยมีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 109 คิดเป็นร้อยละ 82.85 และสถานภาพที่เป็นบรรพชิตจำนวน 23 รูป คิดเป็นร้อยละ 17.42 มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 132 คิดเป็นร้อยละ 100.00

4.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

รายการ	ระดับสภาพ		ระดับ
	ปัจจุบัน	และความต้องการ	
	(μ)	(σ)	
ความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน/วิธีสอน			
1. ต้องการให้ผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เน้นทักษะให้คิด	4.33	0.53	มาก
2. ต้องการให้ผู้สอนบอกขั้นตอนการสอนเพื่อส่งเสริมให้มีทักษะทางสังคม	4.53	0.62	มากที่สุด
3. ต้องการให้ผู้สอนสาธิตปัญหาในสังคมเพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหาได้	4.66	0.56	มาก
4. ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและมีการสะท้อนผลกลับ	4.53	0.56	มากที่สุด
5. ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยทำงานเป็นกลุ่ม หรือร่วมกันเป็นทีม	4.53	0.62	มากที่สุด

รายการ	ระดับดับสภาพ		ระดับ
	ปัจจุบันและความต้องการ		
	(μ)	(σ)	
6. ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสอภิปรายร่วมกันในห้องเรียน	4.50	0.62	มากที่สุด
7. ต้องการให้ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสื่อสาร	4.50	0.56	มากที่สุด
ความต้องการด้านทักษะทางสังคม (Social Skills)			
8. ต้องการให้จัดการเรียนรู้โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.50	0.56	มากที่สุด
9. ต้องการให้ฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และให้รู้หลักการอยู่ร่วมกับสังคม	4.30	0.62	มาก
10. ต้องการให้ส่งเสริมกระบวนการสอนเน้นแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง	4.50	0.62	มากที่สุด
11. ต้องการให้ฝึกการควบคุมอารมณ์เมื่อเจอปัญหาด้วยหลังธรรมทางพระพุทธศาสนา	4.50	0.62	มากที่สุด
12. ความต้องการด้านการการนำหลักธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.53	0.62	มากที่สุด
13. ต้องการให้มีการฝึกเจริญสติการรู้สึกตัวในชั้นเรียน	4.50	0.62	มากที่สุด
14. ต้องการให้นำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน	4.53	0.62	มากที่สุด
15. ต้องการให้เน้นการเจริญปัญญาเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้อง	4.33	0.53	มาก
ผลรวมทุกด้าน	4.46	0.58	มาก

พบว่าสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยมีค่าเฉลี่ย (μ) = 4.46, (σ) = 0.58 นักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

จากสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่านักศึกษสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามีสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทาง

สังคม ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Trilling & Fadel (2009) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งพัฒนาทักษะสำคัญ 4 ด้าน (4Cs) ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะทางสังคมถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทักษะเหล่านี้ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่ระบุว่าผู้เรียนในยุคใหม่จำเป็นต้องมีทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมควบคู่กับความรู้เชิงวิชาการ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการทำงาน ทั้งนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2548) ได้กล่าวถึงการพัฒนาดนการพัฒนาคอนให้มีปัญญาที่จะทำกรรมได้ถูกต้องจึงต้องมีการศึกษาที่เรียกว่าสิกขาคือต้องศึกษาต้องเรียนรู้ต้องพัฒนาดนโดยไม่ประมาทการฝึกฝนแก้ไขปรับปรุงตนเอง อยู่เสมอตั้งนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการกระทำเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตนทั้งด้านจิตใจ ร่างกายสังคม และสติปัญญาเพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดีในองค์การเป็นประชาชนที่ดีของสังคมทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งจากธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ บุคคลรอบข้างหรือแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตนต่อโลกธรรม (โลกธรรม 8 คือ มีลาภสูญเสียมียศเสื่อมยศดีเดียนสรรเสริญความสุขและความทุกข์) ได้โดยไม่ตกเป็นทาสของโลกธรรม 8 ดังนั้น การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการจัดการเรียนรู้ถือเป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหลัก ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาดนเองทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรบูรณาการหลักไตรสิกขาและควรมีนโยบายส่งเสริมให้นำหลักไตรสิกขา (ศีล, สมาธิ, ปัญญา) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาดนเองทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรรนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์และทำการสังเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปและนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 10).

เอส.อาร์.พรีนติ้งแมสโปรดักส์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21*. กระทรวงศึกษาธิการ.

Wulandari, R. (2021). Characteristics and learning models of the 21st century. *SHEs: Conference*

Series, 4(3), 8–16. <https://doi.org/10.20961/shes.v4i3.57075>

Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649–660. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649>

Argyle, M. (1994). *The psychology of interpersonal behavior* (5th ed.). Penguin Books.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.